

IRAQI
Academic Scientific Journals

العراقية
المجلات الأكاديمية العلمية

ISSN: 2663-9033 (Online) | ISSN: 2616-6224 (Print)

Journal of Language Studies

Contents available at: <http://www.iasj.net/iasj/journal/356/about>

Poetry Work of Saadi Shirazi and Piramerd at Sar Hazir Komeglayeit

Asst. prof. Adnan Abdal-Rahman Taha *
Sulamanea University
adnan.taha@univsul.edu.iq

&

Asst.prof.Sheno Muhammed Mahmood
Sulamanea University
shno.mahmood@univsul.edu.iq

&

Instr. Omar Muhammed Sa'eed
Sulamanea University
omer.saeed@univsul.edu.iq

Received: 2 /2 / 2021 , Accepted: 22 /3/2021 , Online Published : 20 /12/ 2022

Abstract

A section of poets carrying the message of high love of humanity, and made their poems a tool to serve the values of humanity and society, and deal directly with human social ideas. Their mission is the development of human values and values of love, respect, healthy social relations and..

Saadi Shirazi and piramerd are poets who carry the message of human education, through which they were able to build a school for the preparation of ethics and social values of man and human society.

From this aspect, we began a study comparing the poems of both poets under the title "Effect of Saadi Al-Shirazi and piramerd on Social Thought". It consists of two parts. Our research ended with a comparison of their poems, presenting the research results and referring to the research sources.

* Corresponding Author: Asst. prof. Adnan Abdal-Rahman, E.Mail: adnan.taha@univsul.edu.iq
Tel: +9647700929494, Affiliation: Sulamanea University -Iraq

دراسة نوعية حول وعي معلمي اللغة الإنجليزية كلغة أجنبية تجاه تطبيق التقويم الديناميكي

عمل شعري لسعدي شيرازي و بيراميرد شيخ على رأس الهزاري كوميلات

ا.م.د. عدنان عبدالرحمن طه

جامعة السليمانية - قسم اللغة الفارسية

و

ا.م.د. شنو محمد محمود

جامعة السليمانية - قسم اللغة الفارسية

و

م.م. عمر محمد سعيد

جامعة السليمانية - قسم اللغة الفارسية

الملخص: قسم من الشعراء يحملون رسالة حب الانسانية العالية ، و جعلوا أشعارهم أداة لخدمة القيم الانسانية و المجتمع ، و يتعاملون مع الأفكار الإجتماعية الإنسانية بطريقة مباشرة و رسالتهم عبارة عن تنمية الخلق و القيم الإنسانية من الحب و الإحترام و العلاقات الإجتماعية السليمة و

سعدى الشيرازي و بيراميرد من الشعراء الذين يحملون رسالة التربية الإنسانية حيث استطاعوا من خلال أشعارهم أن يبنوا مدرسة إعداد الأخلاق و القيم الإجتماعية للإنسان و المجتمع البشري من هذا الجانب بدأنا بحثا للمقارنة بين أشعار كلا الشاعرين تحت عنوان (تأثير شعر سعدى الشيرازي و بيراميرد على الفكر الإجتماعي) حيث تتألف من قسمين ، ثم إنتهى بحثنا بالمقارنة بين أشعارهما مستعرضا نتائج البحث ثم الإشارة إلى مصادر البحث .

كاريگهري شيعرى سهعدى شيرازى و بيرهميرد له سهى هزرى كؤمه لايهتى

پ.ی.د. عدنان عبدالرحمن طه- زانکوى سلیمانى ، کؤلیژى زمان ، بهشى فارسى

پ.ی.د. شنو محمد محمود - زانکوى سلیمانى ، کؤلیژى زمان ، بهشى فارسى

م.ی. عمر محمد سعيد- زانکوى سلیمانى، کؤلیژى زمان ، بهشى فارسى

پيشه‌گی : له هونره ديارمكاني مروّف بهرجهسته‌کردنی نامانج و مهبهست و تيروانينه‌کاني خوځيټي له قالبی ریکخستنی وشه و دسته‌واژمکاندا که ناوی لښراوه شاعر ، نهم هونره ډيرينه کالای دستي هرکه‌سټک نيه و به‌لکو مه‌هيبه‌يه‌گی خودايانه‌يه که له ناخي هه‌نديک مروّفدا به پيی ژينگه‌ی گه‌شه‌سندنديان خوځی دهرده‌خات . هر له کونموه تا به نښتا باشترین و کاریگه‌ترین نامرزی پروپاگنده‌ی مروّفه‌کانه هر له تاک و گروپ و دهسه‌لاتدار و بازرگانمکان . شاعیر هر وهک و ښه‌گریک ، داواکاری و بېروکه‌ی مروّفه‌کاني له چوارچيويه وشه‌دا دمه‌خشانده و ناراسته‌ی خوځيټر و گوڼگره‌کاني ده‌کرد . هر له بابته‌کاني ستايش و پياوه‌لدان و داشورين و وسف و فیرکاری و حماسه‌ست و شيوه‌ن و ... هتد .

شاعیرمکانيش ده‌کران به دوو دهسته‌وه ، دهسته‌يه‌کيان نه‌و شاعیرانه بوون که به شاعیري دهر بار و دهسه‌لات ناوده‌بران و بهرامبر به به‌خشيش و دياری شاعیران ده‌هونيه‌وه و دهسته‌ی دوومه‌يش نه‌و شاعیرانه بوون که هه‌لگری په‌ياميکی مروّفدوستانه و بالابوون و شاعیرمکانيان کردبووه نامرزيک بو خزمه‌تي به‌ها بالاکاني مروّف و کومه‌لگا و راسته‌وخو مامه‌لميان له‌گه‌ل هزری کومه‌لايټي مروّفه‌کان ده‌کرد و په‌ياميان بریټي بوو له گه‌شه‌پيدانی خوو ره‌وشت و ناکاری مروّف هر له خوځه‌ويستی و ريز و په‌يوه‌نديه‌کي تهنروستی کومه‌لايټي و ... هتد . سه‌دی شیرازی و پيرمه‌يردی نهم له دهسته شاعیرانه‌بوون که خاوه‌نی په‌ياميکی مروّف په‌روه‌بوون و له دهسته‌ی دوومه‌ی شاعیرانن که به شاعرمکانيان توانيوپانه قوتابخانه‌يه‌گی پڼگه‌ياندنې نه‌خلاق و به‌های کومه‌لايټي بو مروّفه‌کان و کومه‌لگای مروّفايټي دابمه‌زرين .

ناونيشانی توږينه‌وه : کاریگه‌ری شاعیري سه‌دی شیرازی و پيرمه‌يرد له سر هزری کومه‌لايټي **نامانجی توږينه‌وه :** نيمه‌له‌م توږينه‌وه‌يه‌دا هه‌لده‌مين کاریگه‌ری شاعیري سه‌دی شیرازی و پيرمه‌يرد له سر هزری کومه‌لايټي به‌خينه بهر چاوی خوځيټر و نه‌و تیکسته شاعیريانه‌يان تاوتوږ بکمين که وهک ميراتيکی فسر هه‌نگی و کلتوري چوونه‌ته ناو ناخ و هزری تاکه‌کاني کومه‌ل به تیکرایی چین و توږمه‌کانه‌وه و بوونه‌ته کالايه‌کی زيرين که به‌ده‌وام و به دريژایی ده‌يان سال کاریگه‌ری خوځی نوږ ده‌کاته‌وه و به‌ده‌وام له سر زاری خه‌لکه و سوودی لی ده‌بیريت .

سنووری کاری توږينه‌وه : له‌م توږينه‌وه‌يه‌دا هه‌لده‌مين تنه‌ها کار له‌سر نه‌و به‌شه له شاعیري هه‌ردوو شاعیر بکمين که ره‌نگدانه‌وه‌ی راسته‌وخویان له سر هزری کومه‌لايټي دياره و چوونه‌ته ناو فسر هه‌نگ و کلتوري کومه‌لايټيه‌وه .

پلانی توږينه‌وه : نهم توږينه‌ويه خوځی له دووبه‌شدا ده‌بينتته‌وه که به‌شی په‌که‌مان بو سه‌دی شیرازی و کاریگه‌ری شاعیرمکانی تهرخان کردووه و به‌شی دوومه‌يش به هه‌مان شيوه بو پيرمه‌يردی نهم و دواچار به‌راوردیکی شاعیري هه‌ردوو شاعیر ده‌کمين له زمينه‌يه‌دا و هاوبه‌شی و جياوازی شاعیري هه‌ردوو شاعیر ده‌خينه روو و دواچار به چهند نه‌نجاميک که له توږينه‌وه‌که‌دا پيی گه‌يشتووين و نامازهدان به سرچاوه‌مان کاری توږينه‌وه‌که به کوتا ده‌گه‌مينين و کورته‌ی باسه‌که به عمره‌ی و نينگلیزی ده‌خينه بهر ديه‌ی خوځيټر .

ريبازی توږينه‌وه : ريبازی کارکردنمان له‌م توږينه‌وه‌يه‌دا ، به‌راوردکاریه‌کی پراکتیکه ، که له سر بنه‌مای قوتابخانه‌ی نهمريکی بو به‌راورد باسه‌که‌مان نه‌نجام ده‌مين ، که ناشکرايه نهم قوتابخانه به‌راوردکاریه‌ جهخت ده‌کاته‌وه له‌سر هاوبه‌شی و جياوازی له چه‌مه‌که نه‌ده‌بیه‌کاني نيوان بهر هه‌می نه‌ده‌بی دوو شاعیر ، بوپه هه‌لده‌مين به خسته‌رووی ناوه‌روکی فیکری و وښه‌ی شاعیري هاوبه‌ش و جياواز له بهر هه‌می هه‌ردوو شاعیردا به‌راوردیکی پراکتیکي به نه‌نجام بگه‌مينين . هه‌لپه‌ته کورته نامازمه‌کيش ده‌مين به به‌شیک له ژيانی هه‌ردوو شاعیر به‌مه‌به‌ستی خسته‌رووی نه‌و پاشخانه مه‌عريفی و په‌روه‌ديه‌ی که نه‌وانی بو نهم خزمه‌ته بڼ وښه‌يه ناماده‌کردووه .

کلیلی وشه‌کان : شاعر ، سه‌دی شیرازی ، پيرمه‌يرد ، په‌ندی پښينان ، مه‌تل ، هزری کومه‌لايټي **به‌شی په‌که‌م :** بهر له‌وه‌ی بچينه سر ليکدانه‌وه‌ی کاریگه‌ری شاعیرمکانی سه‌دی شیرازی له‌سر هزری کومه‌لايټي ، به پيوستمان زانی کورته‌يه‌ک له‌سر ژيانی ناويراو به‌خينه به‌رديدی خوځيټرمان ، نه‌وش بو نه‌وه‌ی خوځيټر ناشنا بيت به شيوازی ژيانی ناويراو که زورينه‌ی ته‌منی له گه‌ران و سه‌فسر و کورکدنه‌وه‌ی نه‌زموون و دنيا ديه‌بيدا به‌سر بردووه . ناوی ته‌واوی (ابومحمد مشرف‌الدين مصلح بن عبدالله بن مشرف) ناسراوه به (سعدی) (۶۰۶ - ۶۹۰ کوچی مانگی) و ناويراو شاعیر و نووسه‌ری فارسی نيرانيه . ويژره‌وانان نازناوی نوستادی قسه ، پاشای قسه‌ی به‌نرخ ، يان ماموستای ره‌هايان پڼ به‌خشيوه . سه‌دی له ناوه‌ندی (نيزاميه‌ی به‌غدا) که گرنگترین ناوه‌ندی زانست و زانياری نه‌و سه‌رده‌مه‌ی جيهانی نيسلامی بوو ، قوناعه‌کاني

خویندنی تهاو کردوه و پاشان وهکو وتاریژ و ماموستا بو چهندین ناوچهی جیاجیا سهفهری کردوه ، لهوانه ناوچهکانی حیجاز و شام و پاش ژبانیکی دورودریژ له گهران و سهفهر و کوکردنهوهی نهزمون و زانست که له ۱۲ سالیهوه دست پندهکات تا نهمنی ۴۶ سالان ، دهگهرینهوه شوینی له‌دایکیوونی خوی که شاری شیرازه و تا کوتابی تهمنی لهوی دمینیتهوه.

سه‌عدی شیرازی کاریگهریهکی ره‌های له‌سهر زمان و کلتوری فارسی داناه ، به جوړیک که له نیوان زمانی نه‌مروزی فارسی و نهو زمانه‌ی سه‌عدی (نزیک ۸۰۰ سال) له‌مه‌پیش شیعره‌کانی پی‌نووسیه ، لیکچوونیک‌ی زور به‌چاو ده‌کویت . به‌دریژی سهدان ساله تا به نه‌مروش به‌همه شیعریه‌کانی ناوبراو به تاییه‌تی (گولستان و بوستان) له مه‌کتب خانه و حوجه و ناوه‌نده زانستییه‌کاندا ده‌خویندینهوه و سهدان توژینهوه‌ی و کوژ و سمینار له سهر پایه به‌رزی و کاریگهری به‌همه‌کانی ناوبراو نه‌نجامدراوه ، چ له ناوخوی ولاتی ئیران و چ له دهره‌وه‌ی ئیران . زورینه‌ی نهو په‌ندی پیشینان و قسه‌نه‌سته‌قه‌کانی که له نیوان چین و توژمه‌کانی کو‌مه‌لگادا به‌ر گوئی ده‌کمون و کاریبان هه‌یه ، به پیی لیکو‌لینه‌وه‌کان سهرچاو میان راسته‌خو و ناراسته‌خو ده‌گهرینه‌وه سهر شیعری و نووسینه‌کانی سه‌عدی شیرازی . (موحد، ۱۳۹۲، ل ۳۴ - ۴۷)

شیرازی نووسینی شیعری ناوبراو پیی ده‌وتریت (سه‌هلی مومته‌نع) واته له به‌ر نه‌جمای نهو توانا به هیزه‌ی سه‌عدی له نووسینی شیعردا هه‌یوه ، چه‌مکی شیعره‌کانی بو خویندنه‌وه‌ی و گویندنه‌وه‌ی و ساکاربوون و به‌ناسانی تییده‌گه‌یشتن و له هه‌مان کاتدا نووسینی هاوشیوه‌ی نهو شیعرا نه‌گه‌لیک زحمته‌ت و نامومکین بوو . (صیادکوه، ۱۳۹۰، ل ۷۹ - ۱۰۴)

ئیم‌سرسون نووسهر و بیرمه‌ندی سه‌ده‌ی نوژده‌یه‌می نه‌میریکی دهره‌به‌ی سه‌عدی ده‌لایت : ((سه‌عدی له زمانی هه‌مو نه‌ته‌وه و گه‌لانی جیهانه‌وه دنووسیت و ته‌کانی نهو هه‌روه‌کو هومیر و شکسپیر و سیرفانتیس و ... هند هه‌میشه تازه و پاراون و کون نابن . ناوبراو کتییی گولستانی سه‌عدی به‌یه‌کیک له کتییبه‌پیرۆز مه‌کانی جیهان نازده ده‌کات و لهو باومرهدایه ریساره‌وشتییه‌کانی نهو کتییبه ، یاسای گشتی و نیوده‌وله‌تین)) (نجفی ، ۱۳۹۴- ژماره 1 ، ل ۱۶۲)

سه‌عدی له وتوژو و ناومروکی شیعره‌کانیدا خاوه‌نی قوتابخانه‌یه‌کی تاییه‌ت به‌خویتی که ده‌توانین ناوی لی‌بینین (قوتابخانه‌ی ناموژگاری و په‌ند و دانایی) ، ناموژگاری و په‌نده به‌سووده‌کانی سه‌عدی که چوارچینه‌ی بزواتی هه‌مو مروقیکی خاوه‌ن ئیراده و به‌ها بالایه . ناموژگارییه‌کانی سه‌عدی گه‌وره و بچووک و پاشا و گه‌دا ده‌گرته‌مه و هه‌مو چین و توژمه‌کان به‌شدار ده‌کات و مروژ به‌ره‌و چاکی و پاکی و ریگه‌ی راست بانگه‌یشت ده‌کات و له هه‌وا و هه‌وس و خراپه‌کاری دووریان ده‌خاته‌وه .

سه‌عدی شیرازی له (۱۰ به‌ش) ی بوستان و (۸ به‌ش) گولستان دا (۴۶۶ سه‌رورده‌ی) باسکرده‌وه که له (۶۶) به‌سهره‌اتیاندا ، سه‌عدی بو خوی پالوه‌انی به‌سهره‌اته‌که‌یه ، که‌مه‌ش نهو په‌یوه‌ندییه به‌هیزه‌ی ناوبراو دهرده‌خات له‌گه‌ل دیارده هه‌مه‌چه‌شنه‌کانی ناو کو‌مه‌لگا و هه‌وکاریکی سه‌ره‌کی کاریگهری شیعره‌کانیه‌تی له‌سهر چین و توژمه‌کانی ناو کو‌مه‌ل . نمونه‌ی نه‌م به‌سهره‌اتانه بریتین له (اقصای روم ، خاک مغرب ، صفاهان ، شام ، نظامیه ، طرابلس ، اسکندریه ، جامع کوفه ، جزیره کیش ، صفا ، جامع کاشغر ، بغداد ، بتخانه سومنات ، سواد حبش ، جامع دمشق ، جامع بعلبک ، بیابان مگه ، بیابان قدس ، دیار بکر و بلخ بامیان و .) (سه‌رچاوه‌ی پیشوو ، ل ۱۶۳) بو ناسنا بوونی خوینهر به‌شیرازی شیعری سه‌عدی به‌ناومروکی په‌ند و ناموژگاری و هه‌روه‌ها نهو شیعرا نه‌ی ناوبراو که کاریگهریه‌کی ته‌واویان له‌سهر هزری کو‌مه‌لایه‌تی داناه ، لیره‌دا چهند نمونه‌یه‌کی شیعری سه‌عدی که‌ناومروکیکی نه‌خلاق‌ی و ناموگاریان تی‌دایه‌ ده‌خینه‌ه روو :

سزا و پاداشت :

وگر جور بر پادشاهی کنی پس از پادشاهی گدابی کنی
(سه‌عدی ، بوستان ، باب اول در عدل و تدبیر و رای)

واته : نه‌گهر له پاشایه‌تی و ده‌سترۆیشتوویدا زولم و سته‌م بکه‌یت ، نه‌وا سه‌ره‌نجام ده‌بیته گه‌دا و سوال ده‌که‌یت .

مه‌به‌ستی نه‌م دیره شیعره نه‌ویه که مروژ باشتر وایه نهو کاتانه‌ی که ده‌سترۆیشتوو و ده‌سه‌لاتیکی هه‌یه با چاکه بکات و له خزمته‌ی خه‌لکدا به‌کاری به‌یشت ، نه‌ک به‌پنچه‌وانه‌وه .

عه‌داله‌ت و دادوه‌ری نیلاهی :

به قومی که نیکی پسندد خدای دهد خسروی عادل و نیک رای
چو خواه که ویران شود عالمی کند ملک در پنجه ظالمی
(سه‌عدی ، بوستان ، باب اول در عدل و تدبیر و رای)

واته : بو هه‌ر گه‌لیک که چاکه‌خواز بن ، خودا پاشایه‌کی دادپه‌روه‌ه و باشیان بو دنه‌نیرۆ و بو هه‌ر شوینیکیکیش خه‌لکانی باش نه‌بن و به‌یویت ویران بییت ، نه‌وا ده‌سه‌لات ده‌داته ده‌ست سته‌مکاریک .

پهيامی نهم دوو دڙيره شيعره نهمويه که ناهودانی ولات و خڙير و بهر مکهت پهيوسته به باشيون و چاکهکاری تاکهکاني کومهلگا و شاعير بهم شيعره دهيويت نهم پهيامه نهمخلاقه له هزري خونهر انيدا بچهسپيني که چاکهکاری مروفهکان ناهودانی و ناسايش و خوشی بهبهر هم دينيت .

دانانی کهسانی شياو له شوينی شياو:

خداترس را بر رعيت گمار که معمار ملک است و پرهيزگار

(سعدی، بوستان، باب اول در عدل و تدبير و رای)

واته : له خواترسنيک دابني بو بهريوهبردنی خهک ، که ولات ناهودان دهکاتوه و خوی له خراپه دهپاريزيت .

لهم دڙيره دا بابهيکي گرنگ دهخاته بهرچاو که نهميش دانانی کهسی شياو له شوينی شياوه که دواچار دروست بهريوهبردنی ولات دههينته بهر هم .

هاندان بو ههول و کوشش و دوور کهوتنهوه له تهمهلی :

له چيروکی (ريوی بي دهست و پي دا) بهم جوړه ناموزگاری لاهوکان دهکات

بگير ای جوان دست درویش پير نه خود را بيفکن که دستم بگير

(سعدی، بوستان، باب دوم در احسان)

واته : نهمی لاهو بگره دهستی ههژارتيکی پير ، نهک خوت بخهيت و چاهورئ بيت کهسنيک دهستت بگريت پهيامی نهم دڙيره شيعره نهمويه که لاهوان پنوويسته نهکتيغ و چالاک بن و بهردموام به دواي کار و چاکهکاریهوه بن و دهستگيريوی ههژاران و بي دهسه لاهوکان بکهن .

پلان و نايه ندهبيني و کار بو داهاتوو :

شب گور خواهی منور چو روز

تن کارگر می بلرزد ز تب

بر آن خورد سعدی که بيخي نشاند

(سعدی، بوستان، باب نهم در توبه و راه ثواب)

واته :

نهمگر نهمهوي شهموی ناو گورت و مک روز روناک بيت ، هه له دونيادا چرای کاری چاکه ههلبکه . جهستهی کريکار له تاو هيلاکي دهلهرزي مهبادا که داری خورماکهی بهر نهدات . سهعدی لهوه دهخوات که چاندوويهتي و کهسنيک خهرماني سوره که تووی وهشاندووه . پهيامی نهم سي دڙيره شيعرهی سهعدی ، هاندانی خهکله تا هزريان فراوان بکهن و تهنها له نيسنادا نهژين و بير و پلانيان بو داهاتوو ههبيت .

نرخي کات و سوود و هرگرتن له ساتهکاني تهمهن به باشی:

غنيمت شمار اين گرامی نفس

مکن عمر ضايع به افسوس و حيف

که بی مرغ قيمت ندارد نفس

که فرصت عزيز است و الوقت سيف

(سعدی، بوستان، باب نهم در توبه و راه ثواب)

واته :

نهم چند ههناسهيهی دونيا به ههل بزانه ، چونکه قهفوس به بي بوونی مهل هيچ بههيايهکی نيه . عومری خوت به خوزگه و پهژاره به فيرو مده ، چونکه ههل زور بهريزه و کاتيش شمشيره . لهم دوو دڙيره شدا سهعدی نهمهومان بيردهخاتهوه تا نهوکاته نهم جهستهيه سوودی دهبيت که گيانی تيا بيت ، بويه تا زيندووين با قهدری ساتهکاني تهمهن بزاني و به باشی سوود له کاتهکانمان وهر بگرين . سهعدی بهوه ناسراوه که عيزهتي نهفسي زور بهرز بووه و نامادهنهبوه هيچکات و له هيچ شوينتيک سهه بو هيچ کهسنيک شور بکات و گهورهیی خوی بو پاره و سهروهت و سامان بدوريني ، بويه نهم خهسلهته جوانهی خوی لهم نمونه شيعريهی خوارهودا گونجاندووه و ناراستهی کومهلگای دهکات :

نوشيروان کجا شد و خانان و بزدگرد

جز نام نيک و بد چه شنيدی که باز ماند

از من شنو نصيحت خالص که ديگری

چندين دلاوری نمی کند با دلاوران

(سعدی، مواظ ، قطعات ، شماره ۱۷۷ - در مدح و نصيحت)

واته :

نهمشيروان و خانهکان و يهزگورد و پالاهوانانی شاهنامه و گهورهپياوان و قهيسهر مکان چيان ليهات؟ بيچگه له ناوی باش و خراپی دادپهروهان و ستمکاران هيچی ترت بيستوهه ؟ له منهوه ناموزگار بيهکی بي خهوش بيبيسته ، که قسهی کهسانی تر ناگهه ناست ناموزگار بيهکاني من .

(نهی نهمری نهدنیشه ی بیشومار و بیگمردی سهدی لهم سن بابتهدا خوی دهیینهتهمه : زهوقی لیوانلیو وتهدنروستی سهدی - سوود وهرگرتتی سهدی له فسرهنگی دهولمهندی نیسلامی - تهجروبه و نزمونی سهدی لهو سفهرانهی که به درژیابی تهمنی کردونی که له هه رخمرمانیک مهئویهک له زانست و دانایی وه چنگ خستوه) (جمیل ، ۱۳۹۴ ، ص ۱۳۵) هسروهها له زمینهی بابتهی نهخلاقی و پهروردیهی له بهشی ههوتهم و ههشتهمی گولستاندا نمونهگهلیکی زور بهرچاودهکمون که نامازه به ههندیکیان دههین :

رهوشت جوانی و پاراستنی هاوسهنگی له ههلسهوهکوتدا :

استاد معلم چو بود بی آزار
خرسک بازند کودکان در بازار
(گلستان سعدی ، باب هفتم ، در تأثیر تربیت ، حکایت چهارم)
واته : نهگهر ماموستا سام و ههیهتهی نهیبت ، نهوا منالان کولان و بازار دهکهنه گالتهجاری خویان .
ههر لهم تهوره پهروردیهدا سهدی باوهری وایه توریهی زیاد له پیویست هوکاری ترسه و نهمری نواندنی ناوهختیش ههیهتهی مرؤف ناهیلئت ، بویه دهلیت :

درشتی و نهمری به هم در به است
چو فاصد که جراح و مرهم نه است
(گلستان سعدی ، باب هشتم ، در آداب صحبت)
واته : رهقی و نهمری له یهک نالاون ، ههروهکو پزیشک که نهشتهگهری دهکات و تهداویشی دهکات .
هاوسهنگی له ژیاندا و بهرنامه ریژی بو بهریوهبردی داهات و خهرجی :
چو دخلت نیست خرج آهسته تر کن
که می گویند ملاحان سرودی
اگر باران به کوهستان نیارد
به سالی دجله گردد ، خشک رودی
(گلستان سعدی ، باب هفتم ، در تأثیر تربیت ، حکایت پنجم)

واته :

نهگهر داهانت نیه ، لهسرخوتر خهرج بکه ، چونکه دهریوانان سرودیکیان ههیه که دهلی .
نهگهر باران له کوستان نهباری ، به سالییک دیجله دهیینه روباریکی وشک .

وهفاداری و بهرهنجامی کاری بی خوش :

پسری را پدر وصیت کرد
هر که با اهل خود وفا نکند
کای جوانمرد یادگیر این پند
نشود دوست روی و دولت‌مرد
(گلستان سعدی ، باب هفتم ، در تأثیر تربیت ، حکایت نهم)

واته :

باوکیک ناموژگاری کورهکهی کرد ، که نهی کوره لاومکم نه ناموژگاریبهم لی وهربگره ههرکس لهگهل خهلکی خوی به وهفا نهیبت ، نایبته خوشهویستی خهلک و دهسهلاتداری باش .
سهدی له بواری پهروردهی هزری تاکهکانی کومهل ، زور بهجوانی له سهر بابتهکانی وهک (نایابهرداری دونیا و بهزیهاتنهوه به کهسانی ژیردهسته ، دوژمنایتهی نهفس و ههواوی دهروون ، تهساعکار نهبوون ، نهمر به چاکهکردن ، شوکری خوا به جیهینان ، پاریزگاربوون ، خویهکهمگری ، مهغروو نهبوون ، دوورکهوتنهوه له شههوت ، شاردنهوهی عهییی خهلک ، سهبر و قضااعت و هتد) شیعرهگهلیکی زور جوانی ههیه ، که له بهر سنووداربوونی باسهکهمان ناکریت نامازه به ههموویان بههین .

نه نمونانهی لهسهرمه نامازهمان پیدان ، چمکیک بوون له سهدان ناموژگاری و ریسیای نهخلاقی که راستهوخو کاریگهریان لهسهر هزری کومه لایتهی نیرانیهکان بهجی هیشتوه و بوونهته ویردی سهر زاری پیوانی کهکیم و قسهخوش و ناموژگاریدهر له ناو کور و کوبوونهوه و مهجلیسهکاندا و لهوش زیاتر سنوورمهکانی خویندهوارانی تیپهراوندوه و خهلکه ساده وساکارهکهی ناو کومه لیش پشت نهستور به وته جوان و به نرخهکانی شیخی سهدی قسهکانیان ناراستهی دهروبهر دهکمن و شیعرمهکانی ناوبراو که زورینهیان قالی پیندی پیشینانین له خوگرتوه ، دهلینهوه و وهک بهلگهیهکی مهحکم بو وتهکانیان دهیینهتهوه . نهمه سهرهراي نهوهی کاریگهری نهم شیعرانهی سهدی به نهاندازهیک هزری چین و توژی ناو کومه لی تعنیهوه ، زور جار بهرگیکی پیروزیان به بهر نهم وته و ناموژگاریبانه کردوه و لادان لییان به تاوان و خراپه لیکدراوتهوه .

نزیکهی (۲۱۱۵ دیره شیعی) ی سهدی شیرازی ههر له شیعر و رستهی ناسایی له ناو خهلکدا وهک پیندی پیشینان و قسهی نهستهق بلاووبونهتهوه ، ههر نههشه وایکردوه که سهدی شیرازی بیبته خاوهی پیگهیهک که هیچ شاعریکی نیرانی تا نیستا لهو زمینهیهدا شانی له شان نهو نهداوه . لهو رستانهی که بوونهته پند و چهنیدن سهدیه تا به نیستانش له سهر زاری خهلکن ، (۴۵۵ دیره شیعی بوستان) ، (۴۲۰ دیره شیعی گولستان) (۴۴۸ دیره شیعی غزلیات) (۱۳۳ دیره شیعی قهسیدهکان) لهخو دهگریت و نهمه سهرهراي سهدان رستهی وته جوانهکانی سهدی که شیعر نین .

(ذوالفقاری ، <https://www.mehrnews.com/news1577355>)

نوهی که شایه‌نی باسه له پهنده‌کانی سه‌عدیدا ، گونجایی بهک به بهک و ووردیی پهنده‌کانه له‌گه‌ل نهی بایته‌ی که دهیوئیت بهیانی بکات ، به جوریک که نه‌مرو ههمان رسته به شیومیه‌کی ورد له سه زاری خه‌لک نیشتووه و ههموان به جوانی لئی تیده‌گن . له لایه‌کی تریشوه چونکه گولستانی سه‌عدی کتیبیکی فیرکاری و له قوتابخانه و مه‌کتب و حورهدا خویندراوه ، بویه له هزری خه‌لکدا به قولی روجوه و همر نه‌مهمش وایکردوه که زوریک له شیعرمکانی گولستان له بیر و هزری تیکرای گهلانی نیرانی به فارس و غبیره فارسکان و به تاییه‌نی چونکه له لای خوشمان له حورمه‌کاندا گولستان خویندراوه و همره‌ها له به‌منجایی کاریگه‌ربوونی شاعیرانی کلاسیکیمان به شیعر سهدی شیرازی و حافیزی شیرازی وایکردوه شیعر و وته به‌نرخه‌کانی شیخی سه‌عدی له ناو کوردیشدا بلاو بیتوه . نیستاش دینه سه‌ر باسی نهی شیعرانه‌ی که له ناو خه‌لکدا بوونه‌ته پهنده‌ی پیشینان و ومچه به ومچه و پشت به پشت تا به نه‌مرو گه‌یشتوون و نه‌م پهنده‌ی راسته‌موخو یان ناراسته‌موخو کاریگه‌ربیه‌کی ته‌واویان له‌سه‌ر هزری کومه‌لایه‌نی داناه و بوونه‌ته ریسای دروست ژیان و مامله‌یه‌کی تمدروستی مروقه‌کان له نیوان خویندانا .

ترسم نرسی به کعبه ای اعرابی این ره که تو میروی به ترکستان است

(سعدی، گلستان ، باب دوم در اخلاق درویشان ، حکایت شماره ۶)

واته : نهی ده‌شته‌کی نه‌ترسم به کعبه نه‌گه‌یت ، نه‌م ریگه‌یه‌ی که تو دروئیت بو ترکستان دهرات . نه‌م پهنده له کاتیکدا دهرت‌یت که که‌سک له نه‌نجامدانی کارمه‌یدا ریگه‌ی هله‌ی گرتیته بهر و به بوچوونی خوی ریگه‌ی راستی گرتووه و هینانی وشه‌ی تورکستان بو نه‌م دوخه تاییه‌تیبه‌ی سه‌رده‌می سه‌عدی ده‌گه‌رتیه‌وه که تورکستان له سه‌رده‌مه‌دا شوینی نیشه‌جیبوونی خیلی مه‌غوله‌کان بووه که درنده‌ترین مامله‌یمان له‌گه‌ل گهلانی نیرانی و ناوچه‌که ده‌کرد و زورینه‌ی ناوچه‌کیمان ویران کردبوو.

پر تو نیکان نگیرد هر که بنیادش بدست تربیت نااهل را چون گردکان بر گنبدست

(سعدی، گلستان ،باب اول در سیرت پادشاهان ، حکایت شماره ۴)

واته : نهی که‌سه‌ی که رهگ و بونیادی خراب بیت په‌رومه‌دی باشی مروقه باشه‌کان وهرناگرتیت ، په‌رومه‌کردنی که‌سی نارهمن وک باگردین وایه به‌سه‌ر گومزیکه‌وه .

نه‌م پهنده مه‌به‌ستی خسته‌رووی راسته‌یه‌که که که‌سی نارهمن و بی بونیاد مه‌حاله په‌رومه‌ردیه‌کی دروست وهربگرتیت ، وک چون مه‌حاله باگردین به‌سه‌ر گومزه‌وه راوستتیت ، نه‌وکه‌سه‌ش په‌رومه‌ده وهرناگرتیت - له کورده‌واری خوشماندا ده‌لین : گیا له‌سه‌ر بنجی خوی دهروی .

یکی را گفتند عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت به زنبور بی عسل.

زنبور درشت بی مروت راگوی باری چو عسل نمی‌دهی نیش مزین

(سعدی ، گلستان ، باب هشتم در آداب صحبت ، بخش ۷۳)

واته : به یه‌کیکیان وت زانای بی کردار وک چی وایه ؟ وتی وک هه‌نگی بی هه‌نگوین .

به زهرده‌واله‌ی زه‌به‌لاچی بی خیر بلئی ، نه‌گه‌ر هه‌نگوینت نیه ، پیوه‌ش مه‌ده .

نه‌م پهنده به‌که‌سک ده‌لین که نه‌م که‌سه نه‌ک همر خیزی له‌ده‌ست نابیتوه ، به‌لکو زهره‌ریشی هه‌یه . وک ده‌لین نه‌گه‌ر گول نیت ، درکیش مه‌به .

میان دو تن جنگ چون آتش است سخن چین بدبخت هیزم کش است

(سعدی، بوستان ، باب هفتم در عالم تربیت ، بخش ۱۹)

واته : کاتیک له نیوان دوو که‌سدا ناگری شه‌ره ، قسه‌هین و قسه‌به‌ر به‌رده‌وام داری تی فری ددات .

نه‌م پهنده‌ش بو حاله‌تیکه که دووکه‌س به همر هویه‌ک بیت ناگری ناکوکی هه‌به له نیوانیاندا و که‌سکی فیتنه و ناگر خوشکه‌ر به‌رده‌وام ناگره‌که به تین ده‌کات و مه‌به‌ستی نه‌م پهنده ریسواکردنی نه‌م که‌سه‌یه .

اندک اندک خیلی شود و قطره قطره سیلی گردد

(سعدی ، گلستان ، باب هشتم در آداب صحبت ، بخش ۵۹)

واته : که‌م که‌م زور ده‌بیت و دلویه دلویه ده‌بیته سیلاویک .

نه‌م پهنده‌ش که له هزری کومه‌لایه‌نی خه‌لکدا جی خوی گرتووه ، مه‌به‌ستی سه‌بر و به‌رده‌وامیه له‌سه‌ر کار و باری ژیان که به‌ره‌به‌ره و به له‌سه‌ر خوی مروقه ده‌گاته نامانجه‌کانی .

علم چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست نادانی

(سعدی ، گلستان ، باب هشتم در آداب صحبت ، بخش ۳)

واته : همرچه‌نده زیاتر زانست و زانیاری فیر ببیت ، چونکه کردارت نیه نه‌م تو نمانی

نه‌م پهنده‌ش ناراسته نه‌وکه‌سانه ده‌کرتیت که زانستی بی کرداریان هه‌یه

افتادگی آموز اگر طالب فضلی هرگز نخورد آب زمینی که بلند است

(سعدی ، گلستان ، باب هشتم در آداب صحبت)

واته : فیری خو به که مگری و تهوازوع بیه نه گهر نه تهویت گهور مبیبت ، هر گیز زهویهک که لهبر زیبه ناو ناخواتهوه . نم پندهش ناراستهی مروّف گهلیک دهکریت ، که بیانتهویت گهورمی و فزل بهدهست بینن ، بویه پیوسته همیشه موتهوازوع و خوبهکه مگر بن بو نهوی ناخیان و مکو زهویهکی نشیو ناوی مهعرفت و مروّف دوستی بخواتهوه و گشهکات .

عاقبت گرگ زاده گرگ شود اگرچه با آدمی بزرگ شود

(سعدی ، گلستان ، باب اول در سیرت پادشاهان ، حکایت شماره ۴)

واته : سهرنجام نهوی له گورگ بوو بیبت هر دهبیته گورک ، نهگهرچی لهگهل مروّفیشدا گهوره بووبیبت . نم پندهش ناراستهی نهو دهسته له مروّفهکان دهکریت که بو ماومیهکی زور لهگهل کهسانی باشدا ژیاوه بهلام سهرنجام هر بهکرداره و کاری نهشیاو نهجام هدات ، وهک دهلیین لهمشک بیبت جهوال دهریبت .

خدای ار به حکمت ببندد دری گشاید به فضل و کرم دیگری

(سعدی ، بوستان ، باب دوم در احسان ، بخش ۱۳)

واته : نهگهر خوا به دانایی خو قاپیهکت لی بهستی ، به بهخششی خو قاپیهکی تربت بو دهکاتوه . نم پندهش بو نهو کهسانه بهکاردیبت له کاریکدا یان له رووداویکدا توشی نوشستی و شکست بوون و خهریکه نانومید بین ، بویه بهم پنده نومیدیان پی دهریتهوه و هاندهدرین که خو بهدهستهوه نهدن چونکه به دلنیاپیوه خوی گهوره له دهرگایهکی ترموه ناوریان لیدهدهتوه

وقت ضرورت چو نماند گریز دست بگیرد سر شمشیر تیز

(سعدی ، گلستان ، باب اول در سیرت پادشاهان ، حکایت شماره ۱)

واته : مروّف نهگهر ناچار بیبت ، به دهستی روتی سهری شمشیری تیژ دهگریبت . نم پندهش بو حالتهیکه که مروّف دهکویته ناچاربیبهکی زورهوه و دهرمتانی نامینیت و دهست هداته هرکاریک بو خو دهر بازکردن لهو بیدهرمتانیه .

خوش است درد که باشد امید درمانش دراز نیست بیابان که هست پایانش

(سعدی ، دیوان اشعار ، غزلیات ، غزل ۳۲۹)

واته : نیس و نازاریک خوشه نهگهر نومیدی چاکبونهوهی ههبیبت ، بیابانیش ریگهکی دور نیه نهگهر کونایهکی ههبیبت .

نم پنده بو دویخیکه که کاریک یان حالتهیکه زور سخت و دژواره ، بهلام چونکه نومید به گهیشتن به نهجام له لای کهسهکهوه ههیه ، دهرتوانیت بیگهینیت سهرنجام و لی رزگار بیبت .

خر عیسی گرش به مکه برند چون بیاید هنوز خر باشد

(سعدی ، گلستان ، باب هفتم در تأثیر تربیت ، حکایت شماره ۱)

واته : گویدریکه عیسا نهگهر بیسیبهن بو مهککه ، که دهگهریتهوه هر گویدریزه . مهبهستی نم پنده ههندیک کهسی ناحالی و نهزان و گهمزیه که بههیچ شیومیهک خو روشتیان باش ناکهن ، وهکه نهو مروّفانهی که دهشچنه مهککه ، بهلام که دهگهرینهوه هر لهسر روتی هلهی پیشویان ژیان دهبنه سهر و هیچ نهگوراون .

سعدیا مرد نکونام نمیرد هرگز مرده آنست که نامش به نکویی نبرند

(سعدی ، مواظ ، غزلیات ، غزل ۲۰)

واته : نهی سهعدی کهسی چاکهکار و ناوباش هرگیز نامریت ، مردو نهوکهسهیه که خهک به باشی ناوی نابهن .

نم پنده بو نهو کهسانهیه که له ناو خهکدا کاری چاکه دهکن و خیرخواز بوون و لهگهل خهکدا باش ههلسهکتهیان کردوه ، بویه نهوانه ناویان نامریت و ههمیشه نهمرن ، به پیچهوانهوه مردو کهسیکه که خهک به خراپه باسیان بکن و ناویان به باش ناهینن .

سر که نه در راه عزیزان بود بار گرانی ست کشیدن به دوش

(سعدی ، دیوان اشعار ، غزلیات ، غزل ۳۳۷)

واته : نهو سهری که له ری نازیزاندا نهبیبت ، باریکی گرانه و بهکولهومیه . مهبهستی نهومیه نهگهر سهری مروّف له پیناو حق و راستی و له خزمعت مروّفایهتی و کهسوکاردا بهخت نهکریبت و ههول هدات ، هیچ سوودیکی نیه ، نم پنده بو کهسانیک دهرتربت که هیچ خیریکیان لهدهست نابیتهوه بو خزم و کهسوکاریان .

زبان در دهان ای خردمند چیست
کلید در گنج صاحب هنر
چو در بسته باشد چه داند کسی
که جوهر فروشت یا پبله ور
(گلستان سعدی ، دیباچه)

واته : نهی خاومنی عمقل و هوش زمان له دمدا و مک چی وایه ، و مک کللی خزنهیه له لای خاومن هونریکموه .

نهگمر دهرگا داخرابیت کی دزانی که نهی جیگمیه گموهر فروشیه ، یان پبله موری ؟
مهیهست لهم پهنده نهومیه که مروث نهگمر به زمانی خوی توانا و هونری خوی بو بهرامیهر دهرنهخات ،
خهلکان نازانن که ناستی زیرمکی و هوشیاری و توانای چهنده ، بویه نهی پهنده به کهستیک دهلین که خاومنی
زیرمکی و توانا و لیهاتوویه ، بهلام کهمدووه و قسهناکات ، بویه خهلک پهی به بههرمکانی نابهن .

نترسد آن که بر افتادگان نبخشاید
که گر ز پای در آید کسش نگیرد دست

(سعدی ، گلستان ، باب اول در سیرت پادشاهان ، حکایت شماره ۹)

واته : ناترسیت نهی کهسهی که دستگرویی همزاران ناکات ، نهگمر له پیکهوت کس نهییت دستی
بگریت ؟

مهیهستی نهی پهنده نهومیه که مروثه دسترویشتووهکان پیویسته چاویان له همزاران بیت و هاوکاریان
بکهن ، چونکه روژگار و چارمنوسی مروثهکان بهردوام له گوراندایه و مومکینه نهومی نهیرو دهولهمنده
سبهینی همزار بکهویت .

هر که نان از عمل خویش خورد
منت حاتم طائی نبرد

(سعدی ، گلستان ، باب سوم در فضیلت قناعت ، حکایت شماره ۱۳)

واته : هرکهستیک نانی بازوو و تیکوشانی خوی بخوات ، نهی منتهی حاتمی تایی نابات .
نهی پهنده بو نهی کهسانه دهوتریت که به همول و کوششی خویان و به نارمقی نیوچاوان نان پیدا دهکن
و منتهی هیچ کهستیک ههلانگرن با نهی کهسه حاتمی تایی بیت ، که له میژودا به کهستیک نان بده و بهخشنده
باسکراوه ، و مک له کوردهواریشدا دهلین : گوشتی لا رانی خوم دهخوم و منتهی قهساب نابهن .

تو نیکی می کن و در دجله انداز
که ایزد در بیابانت دهد باز

(سعدی ، مواظظ ، مثنویات ، حکایت شماره ۴۱)

واته : تو چاکه بکه و بیده بهدم دیجلهوه ، که بیگومان روژیک خوا نهی چاکهست له بیاباندا نهیادهوه .
نهی پهنده هاندانه بو بابتهی چاکهکاری و خیرخوازی که به دلنیاپیوه پاداشتی چاکه و خیر لای خوا
پاریزراوه و له کاتی تنگاندها و لهکاتی پیویستیدا نهی چاکهیه دینهوه ریگای مروثی چاکهکار ، له کوردهواریشدا
ههمان پهنمان هیه که دهلی چاکه بکه و بیده به دم ناوهه .

بهشی دووهم :

لهم بهشدها سرمهتا ناورییک له کورتهیهکی ژبانی پیرمهیزد دهمینهوه و پاشان شن و کهوی نهی
شیرانهی ناویراو دهکمین که راستهوخو یان ناراستهوخو کاریگربیان لهسر هزری کومه لایتهی تاکهکانی
کومهل و خونهرانی شیرمکانی داناوه .

پیرمهیزد یان حاجی توفیق بهگ ناوی تهواوی توفیق کوری مهحموود ناغا کوری هممزاغای
مهسرهفه (۱۸۶۷ - ۱۹۰۱ ی حوزهرانی ۱۹۵۰) هوزانقان و نوسهر و روژنامهوانی ناوداری کورد بوو .
له سلیمانی لهدایکبووه و له لاویدا زانستی نایینی لهوی خونندووه . پیرمهیزدیش بهو دستوره ههر و مکوو حاجی
قادی کویی و نالی و مهحوی و مهولهوی و زیومر ، مزگهوت به مزگهوت و شار به شار گهراوه و له ههر
شونینیک ماومهیک ماومهوه ، پاش نهومی زوریهی مزگهوتنهکانی سلیمانی گهراوه و نهوسا رووی کردوته
مزگهوتنهکانی شاری بانه له روژه لاتی کوردستان .

شیخ مستهفای نهقیب و شیخ سهعیدی حهفید له ۱۸۹۸ دهمینه بو نهسته مبول لهوی له
کولژی یاسا دهخونینیت و له حکومهتی دهولتهی عوسمانیدا له چند پلهی میری و سیاسیدا دادمزرتیت . لههواوی
شورشی شیخ سهعیدی پیران له ۱۹۲۵ و تیکچوونی بارودوخ ، دهگهریتهوه بو سلیمانی و تا دوا ساتی ژبانی
ههر لهوی خهریکی کاری ویزی و روژنامهوانی دهبیت . پیرمهیزد بهرهههی ویزی زوری هیه و زور
خزمتهی روژنامهگهربی کوردی کردوه . له بواری روژنامهوانی کوردیدا خزمتهیکی بهرچاوی کردوه ،
ههندیک لهو خزمهتانه بریتین له داممزراندنی (روژنامهی رسملی کاتب و روژنامهی کورد تهعاون و ترقی
خزمتهسی و روژنامهی ژین و گوقاری ژین) (خزنهدار ، ۲۰۰۵ ، ل ۹۵) .

پیرمیرد تا دواهناسه‌ی ژبانی به رۆژنامه و نووسینه‌وه خه‌ریک بووه، تا له ۱۹ی حوزمیرانی ۱۹۵۰، به‌رانهر به ۴ی رهمه‌زانی ۱۳۶۹ی کۆچی، له شاری سلیمانی له تهمه‌نی ۸۳ سالییدا به‌هۆی نه‌خۆشیی شه‌که‌ره و نه‌خۆشیی گۆرچیله‌وه کۆچی دوا‌ییکردوه. له‌سه‌ر خواستی خۆی له‌گۆردی مامه‌یاره، ئه‌وه‌ی جارێ ماله‌بندی ئاهه‌نگه‌یرانی جه‌زنی نه‌روۆزی بوو، به‌رامبه‌ر به‌ ئه‌رخه‌وانه‌کانی گۆردی سه‌یوان، له‌وێدا نێژراوه.

پیرمیرد له‌ به‌کاره‌ینانی به‌هره‌کانی عه‌رووزدا ده‌وله‌مه‌نده. له‌ باب‌ه‌ت قافیه‌شه‌وه دیسانه‌وه داهه‌ینانی زۆره، به‌وه‌ی ده‌بوو یه‌کته‌ی قافیه له‌ شیعره عه‌رووزیه‌کانیدا گه‌له‌ی زۆر بن، که‌چی ئه‌وه به‌ پێچه‌وانه‌وه زۆربه‌ی شیعره عه‌رووزیه‌کانی له‌ رووی قافیه‌وه جوت قافیه‌ن (مه‌سه‌وه‌ی) (ا ب ج ج...) که‌ ئه‌م جوت قافیه‌یه‌ بۆ شیعری میلی کێشی خۆمالی به‌کارده‌ی، به‌لام پیرمیرد ئه‌م رچه‌ی شکاندوه. دیاره ئه‌وه به‌ ته‌نیا داهه‌ینه‌ری ئه‌م نوێگه‌ریه‌ نییه، به‌لام ئه‌وه هه‌یه شاعیرانی کلاسیکی دیکه‌ی گۆرد زۆر که‌مه‌تر قافیه‌ی مه‌سه‌وه‌ییان بۆ شیعری به‌حری عه‌رووزی به‌کاره‌یناوه. هه‌رچی به‌شه‌که‌ی دیکه‌ی به‌هه‌می پیرمیرد کێشی خۆمالی، به‌شی زۆری شیعری له‌م باب‌ه‌ته‌ن. شاعیر هه‌موو کێشه‌ خۆمالییه‌ میلییه‌کانی که‌ له‌ دیالیکتی گۆرانی به‌کارده‌ین له‌ شیعریدا به‌کاری هه‌یناون. به‌زۆری کێشه‌ سووکه‌کانی به‌کاره‌یناوه و مه‌کو حه‌وت و هه‌شت و ده‌ برگه‌یه‌ی. زۆرترین له‌م باب‌ه‌تانه‌ ده‌ برگه‌یه‌یه، وه‌ستایان له‌ ناوه‌راست دایه (۵+۵). له‌ رووی قافیه‌شه‌وه دیاره هه‌موو ئه‌وه شیعرا نه‌ جوت قافیه (مه‌سه‌وه‌ی) (سه‌رچاوه‌ی پێشوو، ل ۱۰۴-۱۰۵) له‌ باب‌ه‌تی زمانی نووسینه‌کانی پیرمیردوه (شاعر و په‌خشان) ده‌لێی بۆ ماوه‌ی زیاتر له‌ چاره‌که‌ سه‌ده‌یه‌ک له‌ ناو کۆمه‌لی تورکی عوسمانی نه‌ژیاوه. هه‌یچ جۆره تارماییه‌کی زمانی تورکی له‌ به‌هه‌میدا به‌دی نا‌کرێ. ئه‌مه‌ کاریکی یه‌کجار باشه‌ بۆ خاوینی زمانی نووسین، به‌لام ئه‌گه‌ر کاریگه‌ریه‌تی به‌جی زمانی تورکی عوسمانی له‌ شیعری پیرمیردا به‌رچاو به‌کوتایه‌ رنگ هه‌بوو هه‌ست به‌ دیمه‌نی تازه‌گه‌ریه‌که‌ له‌و شیعرا نه‌دا به‌کاره‌یه‌ هه‌رچۆنێ بۆ زمانی ئه‌ده‌بی پیرمیرد کوردیه‌کی پاکێ رهمه‌نی میلییه‌کانی ناو خه‌لکی کورده‌واریه‌یه. ئه‌گه‌ر هه‌ندێ جار هه‌ست به‌ قورسی وشه‌یه‌که‌ به‌کری به‌ تاییه‌تی (ناو) به‌ حسابی ده‌ستووری زمان له‌به‌ر ئه‌وه‌یه‌ خۆینه‌ر ئاگاداری وشه‌که‌ نییه، زمانی کوردی به‌ تاییه‌تی له‌ ده‌شتووه‌ر و گوند و دیهاتی دوور له‌ شار زۆر فراوانه (سه‌رچاوه‌ی پێشوو، ل ۱۰۵) حاجی توفیق وه‌سه‌تنامه‌یه‌کی له‌ پێش مردنیدا نووسیه‌وه که‌ لێره‌دا به‌شی کۆتایی ئه‌م وه‌سه‌تنامه‌یه‌ ده‌خه‌ینه‌ به‌رچاوی خۆینه‌ر که‌ راسته‌وخۆ هه‌زری کۆمه‌لایه‌تی خه‌لکه‌که‌ی ده‌دوێنێ و نامۆزگارییان ده‌کات:

..... نامۆزگاریم ئه‌وه‌یه‌ به‌ شوێن ماده‌ مه‌که‌ن، دنیا زۆر به‌ گران مه‌گرن، تا ئه‌توان خزمه‌تی راست و بۆ موقابیلی قه‌وم و زمان و ولاته‌که‌تان به‌کن و ده‌ستی داماوان به‌گرن و له‌ دین لاهه‌دن، خرا و پێغه‌مه‌ری خۆتان بناسن و ره‌وشتان پاک و خاوین بێ. نامۆزگاریم ئه‌وه‌یه‌ چاپخانه‌که‌ مه‌فه‌وتین، ئه‌م قه‌له‌نده‌رخانه‌یه‌ تێکه‌مه‌دن، ئه‌وه‌ یه‌ک دوو که‌سانه‌ی ئه‌م به‌ینه‌ له‌م قه‌له‌نده‌رخانه‌یه‌دا خۆیان داوه‌ته‌ په‌نای من، بۆ نازیان مه‌که‌ن حه‌قیان به‌سه‌رمه‌وه‌یه. رۆژنامه‌که‌ش له‌ده‌ست مه‌دن، چاپخانه‌که‌ ئێش بێکه‌ن، چونکه‌ له‌لایه‌که‌وه‌ نا‌کوژێته‌وه‌ و خزمه‌تی پێ ئه‌کریت، له‌لایه‌کی تریشه‌وه‌ ئه‌وه‌ جیه‌ته‌ی من یارمه‌تیه‌م دا، به‌لکه‌ به‌هۆی ئێشکردنی چاپخانه‌که‌وه‌ ئه‌وه‌ یارمه‌تیه‌یان لێ نه‌بریت. نامۆزگاریم ئه‌وه‌یه‌ که‌ شاعر و نووسینه‌کانم کۆکرایه‌وه‌ مه‌فه‌وتین، ئێسه‌تێفاده‌ی لێ ئه‌کریت، نامۆزگاریم ئه‌وه‌یه‌ له‌ گۆردی مامه‌یاره‌ به‌منێژن، بۆم مه‌گه‌رین، ئه‌گه‌ر زۆر بیره‌تان کردم جارجه‌ره‌ سه‌رم لێده‌ن، فائق ئه‌م نامۆزگاریانه‌م بۆ تۆیه‌ و بۆ ئه‌وه‌ که‌سانه‌یه‌ که‌ به‌ ته‌نگمه‌ه‌ن. (مه‌مه‌د ، ۲۰/۵/۲۰۱۰، رۆژنامه‌ی کوردستانی نوێ) پیرمیرد خاوه‌نی کۆمه‌لایه‌کی په‌نده‌ که‌ له‌ په‌ندی پێشینه‌کانی کوردیه‌وه‌ هه‌له‌قۆلاون و له‌ ناو هۆنراوه‌کانیدا هۆنیوئیه‌ته‌وه‌، که‌ژماره‌یان ده‌گاته‌ ۴۸۰۰ په‌ند، زۆربه‌ی په‌نده‌کانی رۆژانه‌ ده‌ینووسی و له‌ رۆژنامه‌ی ژبیدا بلاوی ده‌کردنه‌وه‌، پاش مردنی خۆی، کاکه‌ی فه‌لاح کۆی کردونه‌ته‌وه‌ و ریکه‌خستون و له‌ دووتوونی کتێبه‌خانه‌دا چاپکراون (په‌نده‌کانی پیرمیرد - کۆکردنه‌وه‌ و ساغکردنه‌وه‌ی کاکه‌ی فه‌لاح - پێشه‌کی) بۆ زیاتر روون بوونه‌وه‌ی ناوه‌رۆک و مه‌به‌ستی په‌نده‌کانی پیرمیرد که‌ کاری له‌سه‌ر هه‌زری تاکه‌کانی کۆمه‌ل کردوه، به‌ مه‌به‌ستی بێدارکردنه‌وه‌یان و پێشاندانی رێگه‌ی راست و دروستی ئه‌خلاق و مامه‌له‌ی کۆمه‌لایه‌تی شیوا و هه‌روه‌ها ناسین و جیاکردنه‌وه‌ی باش له‌ خراب، دێینه‌ سه‌ر باسکردنی هه‌ندیک نمونه‌ی ئه‌وه‌ په‌ندانه‌ که‌ له‌ کتێبه‌خانه‌کانی پیرمیرد - کۆکردنه‌وه‌ و ساغکردنه‌وه‌ی کاکه‌ی فه‌لاح) کۆکراونه‌ته‌وه‌ و له‌ چاپ دراوان و به‌ پێی ناوه‌رۆکیان پۆلێنیا ده‌که‌ین.

په‌نده‌کانی پیرمیرد پاشخانیه‌کی مه‌عریفیان له‌ فۆلکلۆری کوردیه‌وه‌ هه‌یه، که‌ پیرمیرد زۆر وه‌ستا‌بانه‌ به‌ شیعری کردوه و ئه‌م به‌ شاعر کردنه‌ بووه‌ته‌ هۆی به‌به‌رکردنی گیانه‌کی نوێ و سه‌رده‌میانه‌ بۆ ئه‌وه‌ په‌ندانه‌ و سه‌رله‌نوێ له‌ ناوخه‌لک و هه‌ز و بیری خه‌لکه‌دا زیاتر قۆل بوونه‌ته‌وه‌:

متمان‌ه و باوه‌ر:

وتیان به‌ رێوی شه‌هیدت کێیه‌؟ وتی کلکی خۆم، باوه‌رم پێیه‌

ئه‌م په‌نده‌ به‌رامبه‌ر به‌ که‌سه‌یک ده‌وتریت که‌ جی متمان‌ه نه‌بیت و بۆ پاساوی کار و کرده‌مه‌کانی که‌سه‌یک به‌ شه‌هیدت به‌گه‌ریت که‌ ئه‌وه‌ش هه‌ر له‌ قوماش و هاوشیوه‌ی خۆی بێت.

ئه‌م په‌ندانه‌ش به‌ هه‌مان شیوه‌ ناوه‌رۆکیان باس له‌ متمان‌ه و باوه‌ر به‌ به‌رامبه‌ر کردن ده‌کات.

ئاو بته‌با مه‌چۆ سه‌ر پرده‌ی نامه‌رد چش با بخنکی به‌ سه‌د ئێش و دهر

زۆر گورتان خوارد و بازیکتان نهدا
شوین بۆ سهر پیشه‌ی خۆی ده‌چیتوه

بۆیه باومرتان پیناکه‌مین به خوا.
گیاهه‌سهر بنجی خۆی ده‌رویتوه

قه‌ناعه‌ت و نه‌به‌زاندنی سنوره‌کان :

هم‌ده‌که‌ی دوور بی له‌گیره و کیشه
هم‌په‌نده ناموژکاریه‌کی به‌سووده بۆ تاکه‌کانی ناو کومه‌ل که به‌وه‌ی هه‌یانه قه‌ناعه‌ت بکه‌ن و ته‌ماع
وابان لینه‌کات سنور به‌زین و توشی کیشه بینه‌وه
قه‌ل ئەلین لاسای که‌وی کردوه
به‌ریسی خه‌لکی بۆچ ئەلنی: په‌ته
شوان ده‌لی شوانیم پی نیفتیخاره
پیایو کارئ بکا که پیی بووه ستئ

به‌قه‌د به‌ره‌ی خۆت پی رابکیشه
زوبانت بیانی سهرت رحه‌ته
نان چینه‌وه‌ی لا عه‌یب و عاره
دوشوتی هه‌ل ناگیرئ به‌ته‌نه‌اده‌ستئ

خۆ به‌گه‌وره زانین و سووک سه‌یرکردنی که‌سانی تر :

به‌سمان به‌سهردا لیده‌گیزو فیز
ئه‌وی به‌هیزی قو‌لی ئەنازئ
شینخ ئەلئ: ناگام له‌عهرش و قورشه

پیوه‌دان خۆشه‌نوه‌ک و یزه‌ویز
زوو په‌کی ئەخا سه‌ختی هه‌مورائئ
کینت دیوه به‌دۆی خۆی بلئ ترشه

وه‌فاداری و به‌ده‌م خه‌لکه‌وه‌ چون :

ئیمرو به‌که‌لکه‌تو به‌دۆست ده‌رچی
خۆت لینه‌گورئ گه‌ر بوویته‌گه‌وره
ئه‌وه‌که‌سه‌دۆستی گیانی گیانیته

پاش لیزمه و باران که‌په‌نک بۆچی
مه‌شه‌هوره دنیا به‌پنجو ده‌وره
هاورپی نه‌بونی و لقه‌وه‌ ماویته

په‌ند و عیبه‌ت وه‌رگرتن :

ئه‌مه دووجاره ئەکه‌وینه‌چال
ناوه‌جاخ بینه‌بیخه‌ره‌سه‌ر کار
شه‌ر نه‌که‌ر پیشه‌ی زوو دانیشتنه
کئ باسی خه‌لکی کرد به‌لاته‌وه
که قه‌له‌ره‌شمان رئ نیشانده‌ر بی
ئه‌م قه‌ومه و مکو مه‌ری بی زمان
سوحبه‌تی نادان تال رابوارده
هه‌له‌وه‌ له‌بیرچوون جاروباریکه

زه‌ره‌ر ده‌بینین به‌مال و منال
له‌پیشدا برای خۆی ئەدا له‌دار
به‌ردی زل به‌لگه‌ی نه‌هاویشتنه
بۆئه‌وان قسه‌ی توش ئەباته‌وه
ئه‌به‌ی گه‌وره‌مان هه‌ر ده‌ربه‌ده‌ر بی
دوای هه‌ر که‌سه‌ی که‌وت نه‌بیرده‌ ناوران
له‌دوای که‌ر رۆیین ته‌رس بۆن کردنه
ده‌لین هه‌ر ئەقله‌وه‌له‌خه‌ساریکه

کو‌لنه‌دان و داوای مافی خۆ کردن :

وا دامه‌نیشه‌ته‌مه‌ل و به‌تال
له‌شارو لادئ ئەم نه‌قله‌باوه

تا نه‌گری مه‌مک ناده‌ن به‌منال
گیای شین به‌جیگای سه‌خته‌وه‌ ماوه

شوکرانه‌ بژیری و پیزانین :

ناشکوری مه‌که به‌مه‌شه‌کاکه

له‌قور ئەوه‌نده‌توز هه‌ستئ چاکه

به‌های کار و کۆشش و دوور که‌وته‌وه‌ له‌ته‌مه‌لی :

په‌سه‌ندتربوو چ ئیستاو چ زوو
مه‌شه‌هوره‌بزن بۆ تاچه‌شه‌رئ
پشیله‌ده‌می بۆدوگ نه‌ده‌چوو
روبه‌رو ده‌بی له‌گه‌ل ژینی تال

رئوی گه‌ریده‌له‌شیری نووستوو
جیگای خۆش ده‌کا له‌کوئ وه‌رکه‌وی
ده‌یگوت چه‌ندسوپره‌، پیم ناخوری په‌کوو
چونکی به‌خه‌یال که‌س نه‌بووه‌ به‌مال

خه‌لکی باش و خراب :

سابئ سکی خۆت مه‌دیره‌له‌داخا
وتیان پشیله‌، گوت به‌ده‌رمانه
هه‌شتا پیایو چاک لیک ناکه‌ینه‌وه
مه‌یه‌لن نه‌فام ده‌نگی ده‌ربینی

کئ مرد و کئ ماوه‌له‌وه‌جاخا
دایبۆشی به‌خۆل ئەو بیویژدانه
گه‌ره‌له‌پیایو به‌د نابه‌ینه‌وه
سه‌گی هه‌له‌وه‌ر دزتان بۆ دینی

پیاوی زۆربانی بو دۆزهخ بهره
ناگری درۆزن ساتیک نهگری
لهویشدا ئەلی: دارمکهی تهره
بهره هه له لای تهنگی نهگری

هه له زهمینهی کاریگهری شیعرمکانی پیرمهێرد له سهه هزری کۆمه‌لایهتی و تاکه‌کانی کۆمه‌ل به‌شیکه‌تری شیعری ناوبراو ده‌خه‌ینه بهر باس و لیکۆلینهوه، که‌ئه‌وه‌یش مه‌ته‌له‌کانی کۆمه‌لی کوردوه‌ارین که پیرمهێرد زۆر وه‌ستایانه به شیعری کردوون و بووته هۆی نه‌وه‌ی ئەم به‌شه گرنه‌گی فۆلکلۆری کوردی نه‌ک هه‌ر نه‌فه‌وتی و بچینه دووتۆی پهرمه‌کانه‌وه، به‌له‌کو کاریگهرییان له‌سه‌ه هزری کۆمه‌لایهتی ده‌ئوه‌نده بپه‌تیه‌وه. ((پیرمهێرد زۆر جار له رۆژنامه‌که‌یدا ژبانی ئه‌و‌کاته‌ی کۆمه‌لی کوردوه‌اری و مندالی خۆی به‌په‌خشانی زۆر ناسک و جوان نووسیوه، له‌لایه‌کی که‌شه‌وه پیرمهێرد له ژبانی نه‌ده‌بی خۆیدا گرنه‌گیه‌کی زۆری داوه به بوژاندنه‌وه و زیندوو کردنه‌وه‌ی فۆلکلۆری کوردی. چه‌نده‌ها نووسین و هه‌زاره‌ها په‌ندی پێشینه‌ان و ئەو هه‌موو چیرۆکه فۆلکلۆریانه گه‌راهی ئەم راستیه‌ن.

ئینجا ئه‌وه‌نده‌ی بۆلوا‌بی له رۆژنامه‌که‌یدا ئەم مه‌ته‌لانه‌ی که بیرماون و هه‌ندیکه‌ش که خۆی دروستی کردوون ب‌لاوکردۆته‌وه. وه‌ سه‌بارمه‌ت به‌ مه‌ته‌لی کوردی، کورته‌ نووسین و بیرو‌رایه‌کی جوانی هه‌یه، که لێرده‌دا ده‌بنووسین و..... ((کورد هه‌ندێ سجه‌یه و سه‌کته‌ر و نوکته‌ی خۆی هه‌یه، که به‌ زبانی خۆی دا‌یناوه، له‌ که‌م مه‌یلله‌تی تر دا‌بینه‌راوه. چه‌ندیک له‌ ناو فارسی و عه‌رمیدا (معما) و (لغز) باو بووه، ئەمه‌نده (مغلق) و گرفت و بی‌تام و بۆ‌بووه، پیاو دلی تیکه‌ل نه‌هات، یه‌کێ له‌ معما فارسیه‌که‌ان ئەمه‌ بوو (ز لعل یار جستم ضد شرقی) ئینجل گویتان لی بی (ضد شرقی، غربی، غه‌ری عه‌ری، عه‌ری ربه‌ی، بیت دار، دار راد، راد زاد، نه‌هار رۆژ، رۆژ یوم، یوم موی، موی شه‌عر، شه‌عر شه‌عر، شه‌عر شه‌عر، شه‌عر به‌یت، بیت دار، دار راد، راد زاد، زاد توشه، توشه‌ بوسه) ده‌ وه‌رن سه‌هیری ئەم گوریس کیشه! کیشه؟! ئی‌مه هه‌ندێ مه‌ته‌لمان هه‌یه زۆر جوان و ریکۆپیک و به‌ وه‌زن و قافیه و پر مه‌عنا، له‌ پێشه‌وه کوته‌په‌ر له‌ مه‌رام و مانا‌که‌ی نا‌گه‌ی، دوا‌بی که زانیت به‌ چی ئەلین فه‌رمحیک نه‌خاته‌ دلته‌وه، جا ئی‌مه نه‌مانه‌وت و مکو به‌رگوزیده‌که‌ی خۆم شێخ محمدی خال، له‌ دووی ئه‌وداله، له‌ لایه‌که‌شه‌وه ئی‌مه ئەو مه‌ته‌لانه‌ی کوردین کۆی بکه‌ینه‌وه، به‌ره‌به‌ره له (ژین) دا‌ بیانووسین، ئی‌مه که پێچی مه‌زه‌ریکمان ماوه، بیکه‌ین به‌ کتیبی وه‌ک مه‌زه‌ر، له‌ ناو نه‌چێ، من خۆم هه‌رچیم له‌ بیره ئه‌ینووسم، به‌لام به‌ ته‌نیا پیک نایه، هه‌رچی شاره‌زایه و مه‌ته‌لی لایه، بینه‌ری بۆ ژین. وا له‌م جاروه به یاریده‌ی خوا ده‌ست پنده‌که‌ین)) (گ. ژین، ۱۹۴۶، ژماره ۸۱۵)

هه‌گه‌رچی ژماره‌ی ئەو مه‌ته‌لانه‌ی که پیرمهێرد به شیعری کردوون زۆره، ئی‌مه لێرده‌دا ته‌نها به هینانی چه‌ند نمونه‌یه‌ک به‌سه‌نده ده‌که‌ین:

زه‌وی سه‌ی، تو‌بی سه‌یا
ناودیری پیاو، بیلی گیا
تو تا دوی که‌موی ئەو سه‌ره‌ رۆیه
روی لی وه‌رگیزی ئەو له‌ دوی تو‌یه (وه‌لامی مه‌ته‌ل : سه‌یه‌ر)
(پیرمهێرد، ئومید ئاشنا، ل ۳۶۷)
وشک ته‌ر ده‌بی له‌ به‌راوردی
ئەو ته‌ری تیخه‌ی به‌ وشکی ده‌ردی (وه‌لامی مه‌ته‌ل : ته‌ندووری نان)
(پیرمهێرد، ل ۳۶۸)
ده‌می هه‌یه‌ دانی نیه
هه‌ناسه‌ی هه‌یه‌ گیانی نیه
گوانی هه‌یه‌ و بی شیره
ئه‌گری و به‌ ناگر ژیره
په‌نجه‌ی له‌ قون توند ئه‌که‌ن
هه‌ناسه‌ی پی به‌ند ئه‌که‌ن
سابرینه زله‌ی توک و پوک که‌مه
بی سات و سه‌ودا نابینه‌ که‌مه (وه‌لامی مه‌ته‌ل : مووشه‌ ده‌مه‌ی کوره)
(پیرمهێرد، ل ۳۶۸)

زیندوویه‌ مردووی برده‌ قه‌راغ شار
ئه‌وی ناشت و خۆی لی گرتنه‌ که‌نار
زیندوویه‌کی تر هات مردوو به‌ری
مردوو زیندووی گرت به‌ چه‌رمه‌ سه‌ری (وه‌لامی مه‌ته‌ل : ته‌له)
(پیرمهێرد، ل ۳۶۹)

لهم قهراغ شاره ، وهره بناوره
کویت لئ دیاره ، مهلبهندی یاره
له دوور دوور نیگای شیرین و بهرزه
نزیک کهوتیهوه ئەتخاته لهرزه
ناوی گوژیکه خانهی نیچیره
با سهفا و پر غم سهیرانگای زویره
هه ههفتهی روژیک کۆگای ژنانه
تۆبیرای ژنان ، گۆرانی خانه
بهشهو پیاو خۆره روژ ناوی چاوه
ریشهی درمختی جهرگ و ههناوه
کئی ههلبینی ئیوارهی جومه
حهلواى ئەدهمی بیکا به لوقمه (وهلامی مهتل : گردی سهیوان)
(پیرمهئرد ، ل ۳۷۴)

مهتل و به شیعیر کردنی ئەم بهشه گرنهگهی فولکلۆری کوردی له لایهن پیرمهئردوه بو ئەو سهردهمه و تهناهت تا ئیستاش کاریگهری بهرچاوی خۆی ههبووه بو فراوانکردنی هزری لاوان و منالان و بیرتێریان و بهریکردنی ساتهکانی تهمنیان به شتی بهسوود و له کۆرو کۆبوونهو ماکندا و به تایبهتی شهوانی زستان شهوچهرهی بیر و هزری خهڵک بووه و تا درهنگانیکی شهو ئەم جۆره مهتهلانهیان لهیهک دادههینا و دهبووه پیشبرکی و رکابهری و سوودیکی مهعهوی و زانستی و رهوشتیسی له پاش خۆی بهجی دههئیشت .

بهراوردی شیعیری ههردوو شاعیر :

هاوبهشی شیعیری ههردوو شاعیر بهم چهند خاله دهخهینه روو :

۱- به پینی ناوهروک شیعیرهکانیان و ئەو پهیامانهی ناماژهمان پیدان دهردهکهوتیت که ئەم شیعیرانه بهر ههمی هزریکن که پاشخانیکی مهعریفی و ئەزموون و دنیادیدهبیان ههیه و ئەومش بو ئەوه دهگهڕیتهوه که وهک له کورتهی ژياننامهی ههردوو شاعیر ناماژهمان پیدان بهشیکی زۆری ژيانیان له گهڕان و سهفهکردندا بوون و له ههه جیگه و شاریک بهشیکیان له عیلم و مهعریفهت دهست خستوه .

۲- له ناوهروکی شیعیری ههردوو شاعیردا پهیام گهڵیکی جوانی ئەخلاقی و پهروهردهیی دهبین که راستهوخۆ کاردهکهن سهه هزری کۆمهلایهتی خهڵک و خوینهران وهک ، بابهتی سزا و پاداشت ، نرخی کات ، هاندان بو ئیش و کار و دوور کهوتنهوه له تهملهی ، وهفاداری و خیانهت نهکردن ، خۆبهکهم گری و دوورکهوتنهوه له خۆبهزلانین و بهسووک سهیرکردنی خهڵک ، راستگویی و دهستپاکی ، کهسی شیاو بو شوینی شیاو ، شوکرانهبژیری ، کۆلنهان و عیبرهت ومهگرتن له ئەزموونهکانی ژیان و هتد.....

۳- له شیعیری ههردوو شاعیردا ژمارهیهکی زۆری شیعیرهکانیان تاییهت کراوه بو بیدارکردنهوهی هزری کۆمهلایهتی و خستهسهه ریگهی راست و دروستی ژیان که وهک ناماژهمان پیدان ئەم شیعیرانه له قالی پهنی پینشینان و مهتل له ناو خهڵک بلابووتهوه . له شیعیری سهعدی شیرازیدا نزیکهی (۲۱۱۵ شیعیر) له لای پیرمهئرد (۴۸۰۰ شیعیر).

۴- ئەو شیعیرانهی ههردوو شاعیر که ناوهروکی پهیامدار و پهروهردهیبیان ههیه ، بوونهته مهنهجی فیرکاری و پهروهردهکردنی لاوان و خهڵک به گشتی چ له کۆرو کۆبوونهوه کۆمهلایهتیهکان یا خود له ناوهندی ئەکادیمی و زانستییهکان وهک حوچره و خویندنگاکان .

۵- شیعیری ههردوو شاعیر له ناو کۆمهلاگی کوردی و فارسیدا ناوبانگیک و تاییهتبهندییهکیان بو خۆیان دهستخستوه ، به جۆریک که هاوتایان نه له لای فارس و نه له لای کورد بهی جۆره نیه ، واته کهدینه سهرباسی پهنپینشینان و قسهی نهستهق و پهروهردهیی له دووتویی شیعیردا راستهوخۆ له لای فارس ناوی سهعدی شیرازی دیته مهیدان و له لای خۆشمان پیرمهئردی نههه .

جیاوازی شیعیری ههردوو شاعیر بهم چهند خاله دهخهینه روو :

۱- شیعیرهکانی سهعدی شیرازی لهم زهمینهی که باسکرا سنورهکانی ناوچهیی و ئیقلمی و بگههه و لائیشیان بریومهوه و بوونهته شیعیرگهڵیکی جیهانی بو پهروهرده و پینگیاندنی هزری خهڵک ، لهکاتیکدا شیعیرهکانی پیرمهئرد لهم بوارهدا بههۆی بی دهسهلاتی و ژیردهستهیی کورد ههه لهم ناوچهیدا قهتیس ماون .

۲- ئەم چەشەنە شەیرانە لەو سەردەمەدا لە لای پیرمێرد خۆیان خزاندوووە نێو رۆژنامە و گۆفارەکانی پیرمێرد و لەوێوە تیشکی کاریگەرییان ئاراستەیی هەزری کۆمەڵایەتی کردوو، لەکاتی کە کتیبەکانی سەعدی بەتایبەتی گۆلستان و بوستان ئەم ئەرکەیان گرتۆتە ئەستۆ.

۳- لەم چەشەنە شەیرانە کە ئاماژەمان پێدان لە لای سەعدی شیرازی تەنها لە قالی پەندی پێشینان و قسەمی نەستەقدا هۆنراوەتەوه، ئەمە لەکاتی کە لە لای پیرمێرد سەرەرای پەندی پێشینان و قسەمی نەستەق، شەیری مەتەلێشی هۆنیوەتەوه.

نەجام : لە کۆتایی ئەم باسەماندا گەیشتێنە چەند ئەنجامێک کە بە کۆراوی لەچەند خاڵێکدا دەرخەینە روو :

(1) لە شەیری فارسیدا شەیری سەعدی شیرازی و لە شەیری کوردیدا شەیری پیرمێرد پێشەوا و رێبەری ئەو چەشەنە شەیرانە کە لە قالی پەندی پێشینان و قسەمی نەستەق و مەتەل دا راستەوخۆ کاریگەرییان لە سەر هەزری کۆمەڵایەتی سەلماندوو و تا بە ئەمڕۆش نوقلانی هەر کۆرۆ مەجلیس و بۆنە و ئاهەنگێکن و هەر و هەمان مەنەج و پرۆگرامی پەرودەیی ناو دامەزراوە ئەکادیمیەکانی کۆمەڵگان .

(2) لە شەیری هەردوو شاعیردا ژمارەبەکی بەرچاو لەم چەشەنە شەیرانە بەرچاو دەکەون کە ئەمەش ئەو دەسەلمێنیت، هەردوو شاعیر مەزۆدۆستی راستەقینە بوون و خەمی ژبانیان پەرودەبەکی دروستی خەلکی کۆمەڵگەیان بوو .

(3) هەردوو شاعیر زۆر زێرەکانە ئەو قالیە شەیرەبیانیان هەلبێژاردوو کە جی سەرنج و حەز و خواستی خەلک بوو و پێشتر لە قۆلکۆردا پێی ئاشنا بوون، بۆیە زۆر بە خیرایی بە ناو خەلکدا بلاو بوونەتەوه و کاریگەرییان لەسەر هەزری کۆمەڵایەتی بە جی هێشتوو.

(4) ناوەرۆکی شەیری هەردوو شاعیر هەمەڕەنگ و فرەچەشن و توانیویانە رۆلی پرۆگرامیکی بەهێزی پەرودەبەیی ببینن و گەشە بە بەها مەزۆقاییەتیەکان بەدەن و چەوتیەکان بخەنەروو و راستیەکان ئاراستەیی هەزری خەلک بکەن .

(5) لە بەرەنجامی کاریگەری شەیرەکانی هەردوو شاعیر بۆ سەر هەزری کۆمەڵایەتی، نەک هەرخویندەهەران بگرە خەلکی نەخویندەهەران و سادە و ساکاری نێو کۆمەڵگاش ئاشنای ئەم شەیرانە بوون و سوودیان لێ بینیوون .

Referens :

In Kurdish:

1. Ashna , omed, Pirmard newcomer to life and work, in Aras's first edition, first published by Ministry of Education Press, hawler , 2001.
2. Faeq Hoshyar-Mahmoud Ahmad Mohammad-Mustafa Sahim Karim-Mohammad Nouri Tawfiq-Ahmad Zarang Mustafa, Pendakani Pirmard (1995), second page,(editing and publishing), Al-Zaman Publishing House, Baghdad.
3. Faeq Hoshyar-Mahmoud Ahmad Mohammad-Mustafa Sahim Karim-Mohammad Nouri Tawfiq-Ahmad Zarang Mustafa ,Pendakani Pirmard (1995), first page,(editing and publishing), Al-Zaman Publishing House, Baghdad.
4. Faeq Hoshyar-Mahmoud Ahmad Mohammad-Mustafa Sahim Karim-Mohammad Nouri Tawfiq-Ahmad Zarang Mustafa ,Pendakani Pirmard (1996), Third page,(editing and publishing), Al-Zaman Publishing House, Baghdad.
5. Falah , Cake, Pendakani Pirmard ,Making and Saving - Baghdad 1980.
6. Jin Magazine, No. 815, Year 1946.
7. Khuzandar, Marf(Dr.) Books: History of Kurdish Literature, Page: Fifth Page, Author:, First Edition, Holler, 2005.
8. Muhammad , Pishwa (20-5-2010),piramerd, They were born, living, living, New Kurdistan newspaper.
9. The Court of the Elder (first page), the making and editing and editing of a Kurdish Writers Association, Ministry of Intelligence, Baghdad, 1990.

In Persian:

1. Shirazi , Sheikh Moslehuddin Saadi, Bustan, , Mohammad Ali Foroughi (editor), 4th edition, 2nd year, Phoenix Publications.
2. Najafi, Ali(Dr) ,The position of social communication in Saadi's advice, , Quarterly Journal of News Sciences - No. 1.
3. Zolfaghari, Hassan, a member of the faculty of Tarbiat Modares University and the director of the Persian Language Training Center of the Academy, on the pretext of Saadi's birthday, Saadi's unique position in the culture of the people / two thousand sentences (Sheikh) became like,
4. Jamil ,Dhikr Saadi, Volume II, p. 135.
5. Shirazi , Sheikh Mosleh al-Din Saadi , Generalities of Saadi, , Mohammad Ali Foroughi (editor), edition 2, year 2, Phoenix Publications.
6. Shirazi,Sheikh Moslehuddin Saadi, Golestan, Mohammad Ali Foroughi (editor), 4th edition, 2nd year, Phoenix Publications.
7. Akbar, Sayadkooh, , (Spring and Summer 2011), (Recommendations of the Supreme Element in the Rite of Poetry and Poetry, Saadi's Ear Pendant,. Exploration of Persian Language and Literature. Yazd University (22), pp. 79-104.
8. Movahed, Zia, 1392, Chapter 2, Saadi (Birth and Death), Niloufar Publications.